

HUBERTINA ARETZ

NICO VAN CAMPENHOUT

Kristien Hemmerechts, *Hubertina*.

Roman

Amsterdam, De Geus, 2021, 351 pp.,

ISBN 9789044546125.

Op bladzijde 302 valt de jezuïet Desiderius Stracke (1875-1970) pardoes binnen in de geromanceerde biografie *Hubertina* van Kristien Hemmerechts. Hij slaagt erin om het hoofdpersonage van dit non-fictieboek te engageren om zich, net als hij, het lot aan te trekken van veroordeelde collaborateurs uit de Tweede Wereldoorlog. Dat is opmerkelijk, want Hubertine Aretz (1898-1973) werd in het Duitse Horbach bij Aken geboren uit Nederlandse ouders en kwam pas in 1935 in België wonen. Dat gebeurde via een schijnhuwelijk, nadat zij als betrapte koerier van Duitsland naar Nederland in haar door de nazi's beheerste geboorteland voor gevangenschap moest vrezen. Zij stamde uit een kinderrijk mijnwerkersgezin en werkte voordien onder andere als pastoorsmeid in Nederland, dichtbij de grens met België. Door in de jaren 1940-1944 hulp te bieden aan Joden, zat zij een tijdlang opgesloten in het concentratiekamp Ravensbrück. Fel anti-communisme en diepgaande katholiciteit gingen bij haar hand in hand. Pater Stracke had zij in het begin van de jaren 1950 leren kennen op een retraite, zoals zij er heel haar leven wel meer volgde.

Hubertina Aretz raakte betrokken bij de Anti-Haat-Liga van de norbertijn Isfried Engels (1898-1960), die (individuele) verzoening tussen collaborateurs en weerstanders probeerde op gang te brengen en

bij het Verbond van het Vlaams Verzet, dat opkwam voor amnestie. Later stapte zij over naar de meer radicale Vereniging van Vlaams-nationale Weerstanders en Politieke Gevangenen. Ondertussen was zij geheel in de ban gekomen van het rechtse Vlaams-nationalisme en nam zij in 1966 deel aan een door de rijkswacht verhinderde hulde voor August Borms (1878-1946) op de gemeentelijke begraafplaats van Merksem, 20 jaar nadat hij was geëxecuteerd. *“Meer en meer voelde ik me verbonden met het Vlaamse volk. Hun lijden was mijn lijden, hun hoop was mijn hoop, hun doorzettingsvermogen was het mijne”*, was de retoriek waarin zij was terecht gekomen en die de auteur haar laat uitspreken. Ondertussen was zij bevriend geraakt met de latere Volksunie-parlementariër Walter Luyten (1934-2008), die net als zij in Berlaar woonde. Wat de apotheose van haar bedrijvigheid in revanchistische Vlaams-nationalistische kringen had moeten worden, een pleidooi voor amnestie op de IJzerbedevaart in 1971, ging goeddeels de mist in omdat zij zo geëmotioneerd raakte dat zij geen woord kon uitbrengen. *“Mijn taak was volbracht. Ik mocht mij eindelijk laten gaan”*, zijn de woorden die Hemmerechts haar naar aanleiding daarvan in de mond legt. *“Op haar grafsteen staat naast het AVV/VVK - Alles voor, Vlaanderen voor Kristus - ook deze zin: Haar leven in Kristus was lijden, en strijden voor gerechtigheid, liefde en verzoening”*. Dat laatste is vermoedelijk wat Kristien Hemmerechts probeert te bevorderen met dit nogal vlakke, ietwat schematische, enigszins schoolse en weinig geïnspireerde boek van 350 bladzijden, dat spankracht en overtuigingskracht mist. De auteur heeft zich goed gedocumenteerd en geïnformeerd, maar slaagt er niet in om de nochtans boeiende hoofdfiguur echt uit de verf te laten komen. *Hubertina* kabbelt voort en voort. Hoewel er veel emotie aanwezig was in het ongebruikelijke levensverhaal van Hubertina

Aretz, ontroert *Hubertina* niet echt. Hemmerechts komt nergens in de buurt van de Nederlandse publicist Jan Brokken, die tijdens de jongste decennia uitgroeide tot een van de beste auteurs van historische non-fictie in het Nederlandse taalgebied en een model in dat genre.

Van haar memoires, die Hubertina Aretz vertelde aan en liet optekenen door de Mechelse Volksunie-politica Hilda Uytterhoeven (1926-2006), wordt onder andere een exemplaar bewaard in het Museum aan de IJzer in Diksmuide. Via familie werd van deze tekst zowel een ingekorte als een integrale Duitse vertaling uitgebracht, respectievelijk in 2012 en 2013. *“En nu is er uiteraard dit boek”*, zoals Hemmerechts *Hubertina* besluit, dat bedoeld is als een hommage aan Hubertina Aretz.